ሕገ-መንግስታዊ የሰብዓዊ መብት፤ የታራሚዎች አያያዝና አጠባበቅ

የፍትህና ሕግ ኢንስቲትዩት

ጥር 2016 ዓ.ም

አዲስ አበባ

ክፍል አንድ (day one)

ሕገ-መንግስትና የሰብዓዊ መብት ጽንሰ-ሐሣብ

የአንድን አገር ለሰብዓዊ መብት ያለውን ወገንተኝነት ለማረጋገጥ ማረሚያ ቤቶቻቸውን ተመልከት

A State treatment of its offender is a reflection of its overall Human Rights Approach

1.1. ሰብዓዊ መብቶች፡

- በተፈጥሮ የሚገኙ፣
- ሰው ሰው በመሆኑ ብቻ ያለው መብት፣‘‘HUMAN RIGHTS are derived from the inherent ***dignity*** **and worth** of the human person.’’
- ሕግ እውቅና የሚሰጣቸው፣/እንዲከበሩ፣ እንዲተገበሩ እውቅና እና ጥበቃ ያደርጋል/
- ለሰው ልጅ ግዴታም የሚፈጥሩ ናቸው።

1.2. ሰብዓዊ መብት መሠረታዊ ባህሪያት

- አለማቀፋዊነት
- የማይከፋፈሉ፣ የማይነጣጠሉ/በሌሎች ላይ ግዴታ የሚጥሉ መሆናቸው/፣ እና
- የማይገረሰሱና የማይጣሱ መብቶች መሆናቸው

ስለታራሚዎች አለማቀፍና አሁንራዊ የሰብዓዊ መብት ሕግጋት

- የተባበሩት መንግስታት ቻርተር
- ሁሉ አቀፍ የሰብዓዊ መብት መግለጫ
- የሲቪልና ፖለቲካ መብቶች ቃልኪዳን
- ማሰቃየትና ሌሎች ጨካኝ፣ ኢሰብዓዊና አዋራጅ አያያዝና ቅጣት ለማስቀረት የተፈረመ ቃልኪዳን /CAT/
- በየትኛውም ሁኔታ በእስር የሚገኙ ሰዎች ከለላ የሚሰጡ መርህዎች/Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment/
- Basic Principles for the Treatment of Prisoners
- ለሕግ አስፈጻሚዎች የሥነ-ምግባር ደንብ፤
- የሴት ታራሚዎች አያየያዝና ከእስራት ውጭ የሚወሰዱ እርምጃዎች /Bangkok Rules
- የሕጻናት መብቶች ስምምነት፤ /የአፍሪካ /
- የአፍሪካ የሰዎችና የህዝቦች መብቶች ቻርተር፤
- አካል ጉዳተኞች መብት ቃልኪዳን፤
- ዝቅተኛ አያያዝ ደንብ (የኔልሰን ማንዴላ ሕጎች)

1.3. ሰብዓዊ መብትን ከማስጠበቅ የመንግስት ኃላፊነት

Respect

States must refrain from interfering with or curtailing the enjoyment of rights

Protect

States must take steps to ensure that third parties do not interfere with the enjoyment of rights

Fulfil

States must take steps to facilitate the enjoyment of human rights

1.4.ስለታራሚዎች የተደነገጉ ብሔራዊ ሕግጋት

- የኢፌዴሪ ሕገ-መንግስት
- የወንጀል ፍትህ ፖሊሲ
- የወንጀል ሕግ
- የፌደራል ማረሚያ ቤት አዋጅ
- ስለሕግ ታራሚዎች አያያዝ የወጣ ደንብ

1.5. ከማረሚያ ቤቶች ጋር ቀጥተኛ ቁርኝት ያለው የሰብአዊ መብት ሕገ-መንግስታዊ ድንጋጌዎች

- መርህ -
  - የሕገ-መንግስት የበላይነት (መንግስት የማክበር፣ የማስከበር፣ ተገዥ የመሆን)(አለማቀፍ ድንጋጌዎች የአገሪቱ ሕግ መሆናቸው dual, monoist)
  - ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብት ጥበቃ
  - የመንግስት አሰራር እና ተጠያቂነት

- የነፃነት መብት (17)
- ኢሰብዓዊ አያያዝ ስለመከልከሉ(18 በሕግ መሠረት እንዲሰራ ከተወሰነው ውጭ)
- የተያዙ ሰዎች መብት
- የተከሰሱ ሰዎች መብት (20)
- በጥበቃ ስር ያሉና በፍርድ የታሰሩ ሰዎች መብት
- እኩልነት መብት

1.6 የኢፌዴሪ ወንጀል ፍትህ ፖሊሲ /2003/ ዓለማዎች/መርህዎ

- አለማ
  - ዜጎችን ከወንጀል ጥቃት በመከላከል ሰላምና ደህንነት ማረጋገጥ እና ዘለቂ ሥርዓት መዘርጋት
  - ከወንጀል ፍትህ ሥርዓት ጋር በተያያዘ የግለሰቦች መብት ለማስከበር የሚያስችል ፍትህ ሥርዓት መገንባት
- መርህዎ
  - ሕገ-መንግስቱ ውስጥ የተካተቱትን ድንጋጌዎች ተግባራዊ ለማድረግ በሚያስችል መልኩ ፤
  - በወንጀል ፍትህ ሥርዓቱ ውስጥ የሚከናወኑ ተግባራት በሕገ-መንግስቱ መሠረት የኢትዮጲያ ሕግ አካል በሆኑ አለማቀፍ ሕጎች፣ ስምምነቶች መሠረቶች
  - ወጣት ወንጀል አድራጊዎች፣ የወንጀል ጥፋተኛ የሆኑ ሴቶች፣ አካል ጉዳተኞች ፍላጎት ተገቢውን ትኩርት በወንጀል ፍትህ ሥርዓቱ ማረጋገጥ

1.7. መሠረታዊ የወንጀል ሕግ (1996) ዓለማዎች/መርህዎች

- ወንጀልን ማስቆም/መከላከል (አንቀጽ 1
- ለሕግ መተላለፍ ተገቢውን ውሳኔ መስጠት
- የሕግ ታራሚዎችን ባህሪ መቀየር
  - በሥራውና በጠባዩ የተረጋገጠ መሻሻል መኖር (202)
  - አመሉና ጠባዩ ከማኅበረሰቡ ጋር በመልካም አኗኗር የሚያስችለው መሆኑ
- ተሐድሶ እና ታራሚዎችን ወደ ማኅበረሰቡ መቀላቀል
  - ታራሚው ወደ ማኅበራዊ ኑሮ እንደገና እንዲለምዱና እንዲመለሱ እንዲሁም ወንጀል እንዳያደርጉ ምክር መስጠት፤ ወደ ቀና መንገድ መምራት (208-210)
- ሕግ በሁሉም ላይ በእኩልነት ተፈጻሚ መሆኑ (አንቀጽ 4)

1.8. አገር አቀፍ የተቀናጀ የወንጀል መከላከል ስትራቴጂ (2010)

- አላማ
  - በሕዝብና ሰላም፤ ደህንነትና ጥቅሞች ላይ የሚፈፀሙ ወንጀሎችን በመከላከልና በመቀነስ፤ የዜጎችን ሰብዓዊና ዲሞክራሲያዊ መብቶችን በማስከበር የአገሪቱን ሰላምና ደህንነት ማስጠበቅ
- የስትራቴጂው መርህዎ
  - የተሳለጠ አመራር
  - አሳታፊነት፤ አጋርነትና ቅንጅታዊ አሰራር(ማኅበረሰብን፤ ሲቪል ማኅበራትን፤የሐይማኖትና ባህል ተቋማትና ሌሎችን
  - ቅድመ-መከላከል (public education and media)
  - ጥናትን መሠረት አድርጎ በሚገኝ ዕውቀት የተመሰረተ ተጨባጭ ፍላጎት
  - የውስጥና የውጭ ፍላጎት ተደጋገፊነት(አለማቀፍ ስምምነቶች ማክበር
  - ሕግ አክባሪነት
  - ልዩ ጥበቃ ለሚሹ ማኅበረሰብ ክፍሎች ትኩረት መስጠት

- ክፍል ሁለት (day 2)

የሰብዓዊ መብት አተገባበር በታራሚዎች አያያዝና አጠባበቅ

2. የታራሚዎች አያያዝ

2.1. ቅበላና ድልደላ

- ቅበላ/Registry
  - ሕጋዊ የፍርድ ቤት ትዕዛዝ መኖር (26)
  - ምዝገባ ሥርዓት (ሙሉ መረጃ አያያዝ (27)
  - ጠቅላላ የሕክምና ምርመራ መስጠት (28)
  - መብትና ግዴታ ማሳወቅ(30)
  - ለቤተሰብ ማሳወቅ(29)
- የታራሚዎች የግል ንብረት(31)
  - የተፈቀዱና የተከለከሉ ንብረቶችን አለማሳወቅ
  - ውሳኔ ሲያገኙ ወደሚመለከተው ማስተላለፍ
- ድልደላ/ለይቶ መያዝ/(33)
  - ባለቸው አደገኝነት ባህሪ ወይም ተጋላጭነት (በዕድሜ፤ በወንጀል)
  - የታራሚው ግለዊ ሁኔታ በሚጠይቀው የፍርድ አፈጻጸምና እርምት ስልቶች

2.2. መሠረታዊ ፍላጎት አቅርቦት

2.2.1. ጤና(37)

- መከላከልን መሠረት ያደረገ
  - (ታራሚዎች የግልና የአካባቢ ንጽህናቸውን እንዲጠብቁ ማድረግ፣ የፊት መሸፈኛ በጉብኝት ወቅት እንዲጠቀሙ ማድረግና የጸረ-ተባይ መድሃኒት ርጭት ማከናወን፤
- የፊውስ አገልግሎት ደረጃ /ሰው ሀይል፤ በመድሀኒት፤ በህክምና መገልገያ መሳሪያዎች
- ሪፈር አገልግሎት አሰጣጥ
- የባለሙያዎች ስነ-ምግባር ደረጃ
- ኤችአይቪ፣ ቲቢ፣ አደንዛዥ ዕፅ ተጠቂዎችና አእዕምሮ ሕመማን ትኩረት መስጠት፤ከባድ ፍርደኞች
- የዲስፒሊን ቅጣት የተወሰነበት ታራሚ ወይም ተከሳሽ ቅጣቱ ለጤንነቱ ጎጂ መሆኑን ሲረጋገጥ ቅጣቱ እንዲቋረጥ ወይም እንዲቀየር ሃሳብ የማቅረብ

2.3. ምግብ

- በቂና ተመጣጣኝ (36)
  - በመደበኛ ሠዓት፤ በአግባቡ የተዘጋጀና የቀረበ፤
  - በሚኑ መሠረት ማከናወን /የተመጣጠነ-ካሮሊ ማሟላት
- ከኑሮ ውድነት አንፃር በየጊዜው የምግብ አቅርቦት በጀት ጥናት እያደረጉ ማሻሻል፤
- ለውጭ ሃገር ዜጋ እስረኞች የሚቀርበው ምግብ በዓይነትና በመጠን የተሟላ እንዲሆን የአሰራርና አቅርቦት ማሟላት

2.4. ውሃ

- ንጹህ የመጠጥ ውኃ የማግኘት /Potable
- በቂ ውሃ ለጽዳትና መጠበቂያ ማግኘት
- የማይቋረጥ መጸዳጃ ቤት አገልግሎት
- የግል ቁሳቁሣችውን የሚያጥቡበት ውኃ

2.5. አልባሣትና መኝታ

- አልባሣት(31)
  - የሚቀርቡ ልብሶች ንጽህናው የተጠበቀ፤ የአየር ፀባይ ከግምት ያስገባ ፤ ቅያሪ ያለውና ክብርን ዝቅ የማያደርግ መሆን ይገባዋል
  - አልባሣቱን ማጠብ እና ንጽህናውን መጠበቅ የሚችልበት ቦታ ዝግጅት፤
  - በጤና ምክንያት በሐኪም ሲታዘዝ ለጤናው ተስማሚ የሆነ ልብስ
  - በቂ የውስጥ ልብሶች
- መኝታ
  - ደረጃውን የጠበቀ መኝታ ቦታና ንጽህናውን የጠበቀ በቂ የመኝታ ልብስ እንዲያገኝ
  - በሐኪም ሲታዘዝ ተጨማሪ የመኝታ ልብስ

2.6. መኖሪያ ቤቶችና መስሪያ ቦታዎች

- ክፍሎች በቂ ብርሃንና ለጤንነት ተስማሚ የሆነ አየር የሚያስገቡ መስኮቶች እና በቀንም ሆነ በሌሊት ለማንበብ የሚያስችሉ
- የዓይን ጤንነት የማይጐዱ መብራት ያሏቸው
- በተጨናነቀ ሁኔታ ታራሚዎች በጋራ መኖራቸው
- የሚኖሩባቸው፣ የሚሰሩባቸውና በጋራ የሚገለገሉባቸው ግቢዎች ንጽህናቸው ለጤና ተስማሚ
- የሚመገቡበት ቦታ ንፅሕናው የተጠበቀ እና ምቹ የሆነ መመገቢያ ስፍራ እንዲኖረው
- በሌሊት መጸዳጃ ቤቶች ተደራሽነት ማረጋገጥ

3. ጥበቃና ደህንነት /Physical, Procedural and Dynamic

- **3.1 ቁሳዊ/ Physical Security**
  - የሕንጻው፤ የግድግዳዎች፤ የበሮችና መስኮቶች፤ የግቢ አጥሮች፤ የጥበቃ ማማዎች እና ተመሣሣይ ግንባታዎች ለታራሚዎች የእርምት ደረጃ የሚመጥኑ መሆናቸውን የሚያረጋግጡ ሊሆኑ ይገባል፤
  - እንደ ካሜራ፤ የመፈተሻ መሣሪያዎች፤ የእሳት አደጋ መከለከያዎች
- **የእስር መሣሪያ አጠቃቀም(51)**
  - በዝውውር ወቅት ታራሚው እንዳያመልጥ ለማድረግ
  - ታራሚው እራሱን ወይም ሌሎችን እንዳይጎዳ ፤ ንብረት እንዳያወድም ለመከላከል፤
  - ሌሎች የቁጥጥር ዘዴዎች ውጤታማ ሆነው ሳያገኝ ሲቀር
  - ከላይ ከተጠቀሰው ውጪ ሰንሰለቶች፤ ብረቶች እና ሌሎች ተመሣሣይ ክብርን ዝቅ የሚያደርጉ ወይም የሚያሰቃዩ መጠቀም የተከለከለ ነው

- **3.2. ሥነ-ሥርዓት/Procedural/(49)**
  - የፍተሻ ስታንዳርድ
    - (የሰውነት፣ የንብረት፣ የግቢ፣
    - ድንገተኛ ፤ ወቅታዊ
  - የተከለከሉ ነገሮች ዝርዝር ፣
  - የሚፈቀዱ ነገሮች ዝርዝር ፣
  - በፍተሻ የሚያዙ ነገሮችን ማስተዳደር
  - የት....የት ...ቦታ ይፈተሻል ፣
  - ማነው ...ማንን የሚፈትሸው ፣
  - የፈታሾች የተጠያቂነት ሚና መለየት ፣
  - ማን ይፈተሻል....ማንስ አይፈተሽም ፣
  - የእጀባ ስታንዳርድ፣/በመስክ ፍ/ቤት ምልልስ፣ ከባድና ቀላል ፍርደኛ/

3.3. ሁለ-ገብ /dynamic (48)

- This kind of security is much more **qualitative than static security measures.**
- Where there is regular contact with prisoners, an alert staff member will be responsive to situations which are different from the norm and which may present a threat to security. Staff who are engaged with prisoners in these ways will be able to prevent escapes more effectively by being aware of what is happening in the prison community before an incident occurs. (Andrew Coyle; 2018)
- dynamic security is a proactive and **recognises** a threat to security **at a very early stage**

3.4 ስጋት ደረጃ መለየት

- የታራሚ የግል ፀባይ፣ የቀደሞ ታሪክ፣ የታሰረበትን ምክንያት፣ በማረሚያ ቤት የሚቆይበትን የጊዜ ርዝመት፣ እንዲሁም ተያያዥነት ያላቸውን ሁኔታዎችን ማጥናት፤
- እስረኛው በማረሚያ ቤት ቆይታው ከእስር ቤት ለማምለጥ፣ በሌሎች እስረኞች እንዲሁም የማረሚያ ቤት ሠራተኞች ላይ ጉዳት ማድረስን በተመለከተ፤
- ታራሚው ፀጥታ እና ሰላምን ለማደፍረስ፣ የማረሚያ ቤትን ደንብ እና ሥርዓት ለመጣስ፣ በንብረት ላይ እንዲሁም በራሱ ላይ ጉዳት ለማድረስ ይኖረዋል ተብሎ የሚገመተውን የስጋት ደረጃ

በመለየት በከፍተኛ፣ መካከለኛ እና ዝቅተኛ የስጋት ደረጃ

4.የታራሚዎች ፍትህ አስተዳደር /Structural human right perspective/

- ፍርድ ቤት በወቅቱ መቅረብ /በአካል ተገኝቶ የመከራከር መብት/
- ቀጠሮ ክትትል
- አመክሮና ይቅርታ አፈጻጸም
  - ውጤት አሰጣጥ በተደራጀ ሰነድ ማድረግ/የሥራ ክፍሎች ውጤት መስጠት ኃላፊነት/
  - በቀጠሮ ጊዜ የነበረው የዲስፕሊን ደረጃ ተመዝግቦ እንዲመጣ ማድረግ
- ይግባኝ/ውክልና እና የጣቢያ ቆይታ
  - በወቅቱ ማምጣት
  - የነጻ ሕግ ድጋፍ ማመቻቸት ውጤታማ ማድረግ
- ዝውውር(46)/ቤተሰብ ግንኙነት-
  - ወደ ማዕከል
  - ወደ ክልል
- ፍቺ አፈጻጸም
  - በወቅቱ መፈጸም/የጉዳይ አስፈጻሚዎች በወቅታዊ መፈቻ ማምጣት
  - የገንዘብ ቅጣት ያለባቸውን በሕጉ መሠረት ለፍርድ ቤት ማሣወቅ

5. ዲሲፕሊንና ቅጣት(52) /Procedural Human Right guarantees

- ታራሚዎች ስለቀረበባቸው ክስ ምንነት ሊገለጽላቸው ይገባል፤ ለመከላከል እንዲችሉ በቂ ጊዜ ማግኘት አለባቸው
- ማንኛውም ተከሳሽ የዲስፕሊን የማስከበር ተግባር ላይ መሣተፍ የለበትም (Mandela Rule.40)
- የዲስፕሊን ቅጣቶች የሚከተሉትን ተግባሮች መከልከል አለባቸው
  - ላልታወቀ ጊዜ ለብቻ ለይቶ
  - በጅምላ ቅጣት
  - በጨለማ ክፍል ውስጥ
  - ካቴና ለዲስፕሊን ቅጣት መጠቀም
  - የምግብና መጠጥ ውሃ መከልከል
  - የቤተሰብ ግንኙነትን በዲስፕሊን ቅጣትነትን መጣል ሆኖም ሕግን ለማስከበርና ለደህንነት እርምጃዎች ለተወሰነ ጊዜ መጣልን አይከለክልም

6. ታራሚን በማግለያ ቤት ውስጥ ስለማስቀመጥ (50)

- በልዩና አስገዳጅ ሁኔታዎች ሲኖሩ
- በተቻለ መጠን ለአጭር ጊዜ መሆን አለበት
- በአንድ ቅጣት ከ15 ቀን መብለጥ አይችልም
- ቅጣቱ በተገቢው ኃላፊ በሚሰጥ ትዕዛዝ መሠረት የሚወሰድ መሆን አለበት፤
- ነፍሰጡር ሴቶች፣ ከሕጻናት ጋር የታሰሩ ሴቶችና የሚያጠቡ እናቶች ላይ ለብቻ በማግለያ ቤት ማስቀመጥ ሊቀጡ አይገባም

7. በማረሚያ ቤት ውስጥ ምርመራ

- በተወሰነ ጊዜ
- የመርማሪ ስም ሊታወቅ ይገባል
- የሚመረመርበት ቦታ ግልጽና ሒደቱን የማያስተጓጉል መሆን አለበት

8. ማረም ማነጽ

8.1. አዲስ ገቢ ታራሚዎችን/ተከሳሾችን የመቀበል፣ በማረጋጋት ከተቋሙ ጋር የማለማመድ እና የመደልደል አገልግሎት(42)

- ሁለንተናዊ ዳሰሳ ማድረግ (የአደገኝነት ደረጃ፤ ፍላጎት(ኢኮ.ማኅበራዊና ስነ ልቦናዊ፣ ኃይማኖታዊ) ፣ለችግሩ ምላሽ ሰጭነቱና ሀላፊነት መውሰድ መቻሉ፤ችግሩ የሚታረም መሆኑ፣ለአገልግሎት መነሳሳቱ እና ተመሳሳይ ጉዳዮች
- የእርምት እቅድ (sentence/ treatment plan) ማዘጋጀትና የውል ስምምነት የመፈራረም

8.2.በትምህርትና ስልጠና(43)

- ወጣቶች ትምህርት አስገዳጅ መሆን አለበት
- መደበኛ የቀለም ትምህርት የምልመላና መስፈርት መሠረት ታራሚ ተጠቃሚ ማድረግ
- ተግባር ተኮር የጎልማሶች መሠረተ ትምህርት ማጠናከር
- የርቀት ትምህርት(እስከ ከፍተኛ ደረጃ) ማሟላት፣
- የቴክኒክና ሙያ ስልጠና ተደራሽነት ለሁሉም ታራሚ ማስፈፋት
- የቤተመፅሐፍት አገልግሎት፣(የአሰራር ስርዓት ማበጀት፣ ተደራሽ ማድረግ፣ ለእርምት የሚረዱ መሆናቸውን ማረጋገጥ

8.3. በልማት ስራና ማቋቋም (44-45)

- የግብርና ስራ አገልግሎት፤
- የአነስተኛና መካከለኛ ማኑፋክቸርንግና አግሮ ኢንዱስትሪ ልማት ስራዎች፤
- በህብረት ሥራ ማህበራት የማደራጃ አገልግሎት
- ማንዴል ደንብ መሠረት
  - የሥራ ባህሉን ሊያሻሽል ና በቀጣይ ሲፈታ የሥራ ዕድል የሚያገኝበት መሆን ይገባዋል
  - የጉልበት ብዝበዛን የሚፈጥር መሆን የለበትም
  - ለጤናው ችግር የሚፈጥር አለመሆን
  - ለመስሪያ ቤቱ ኃላፊዎች የግል ፍላጎት ወይም ጥቅም እንዲሰሩ መደረግ የለባቸውም
  - ለከናወኑት ሥራዎች ተመጣጣኝ ክፍያ ሊያገኙ ይገባል /በመመሪያ የተወሰነ ማለት ነው/
  - ከሚያገኘው ገቢ ቁጠባ ሊኖር ይገባል

8.4. ለመልሶ መቀለቀል ማዘጋጀት

- መሠረታዊ የሆኑ የሕይወት ክህሎቶች ለምሳሌ፡-
  - አዎንታዊ አመለካከትና ሰብዕና እንዲኖራቸዉ፤
  - ራሳቸዉን ከጎጂ ባህሪያት እንዲያርቁ፤
  - ችግር የመፍታት ክህሎታቸዉን እንዲያዳብሩ፤
  - በጥልቀት የማሰብ ክህሎታቸዉን እንዲያዳብሩ፤
  - ያላቸዉን የግል ተሰጥዖ እንዲገነዘቡ እና እንዲጠቀሙበት፤
  - ግጭትን በሰላማዊ መንገድ የመፍታት ክህሎት እንዲያዳብሩ፤
  - ስነ ምግባራቸዉን እና ግብረ ገብነታቸዉን እንዲያሳድጉ እና የመሳሰሉት

9. መረጃ የማግኘት(63)

- የመገናኛ ብዙኃን እንደ ጋዜጣ፣ መጽሔት መጽሃፍ አቅርቦት
- ሚኒ ሚዲያ አገልግሎት
- ቤተ- መጻህፍት አገልግሎት

10. የውስጥና የውጭ ክትትልና ቁጥጥር(61-62)

- **የውስጥ ቁጥጥር**
  - መደበኛ
  - በተወሰኑ ጉዳዮች
- **የውጭ ክትትል (62)**
  - በሕግ ስልጣን የተሰጣቸው/ያለ-ቅድመ ማስጠንቀቂያ/
  - ስለ ሕግ-ታራሚዎችና ተከሳሾች መብት አጠባበቅ የተቋቋሙ ተቋማት ወይም ለጥናትና ምርምር ሥራ የሚያከናውኑ በቅድመ-ማስጠንቀቂያ
  - የታራሚዎችን አያያዝ ለማሻሻል የተቋቋሙ ሲቪል ማኅበራት ኮሚሽኑን በማስፈቀድ፤
  - የመገናኛ ብዙሃን ዜጎች መረጃ የማግኘት መብታቸውን ለመጠበቅ የማረሚያ ቤቱ ፀጥታ እና የታራሚዎች ደህንነት ስጋት ውስጥ በማይከት መልኩ ጉብኝት ሊያደርጉ

11.በማረሚያ ቤት ልዩ ጥቅም(66)

- ለማኅበረሰቡ አደገኝነት የሌላቸውና አርዓያ የሚሆኑ እስረኞች
  - ከፍተኛ ጥበቃ ካለው ማረሚያ ቤት ወደ ዝቅተኛ
  - ከማረሚያ ቤት ውጭ ሔዶ መስራትና የተሻለ ክፍያ መክፈል
  - የፍርድ ጊዜያቸው በማጠናቀቅ ላይ ያሉ በመልካም ሥነ-ምግባራቸው የሚታወቁ እና የማምልጥ ሥጋት የለቸውም የሚባሉትን ያለአጃቢ ወጥተው ቤተሰብ መጠየቅ
  - ሌሎች ለሥነ-ምግባር ያንጸልፀ፤ ያርማል ወይም ፍርድ ሲጨርስ ወደ ሕብረተሰብ በተሟላ ሁኔታ ለመቀላቀል ያስችላል ያለውን ልዩ ማበረታቻ መስጠት

12. ስለማኅበረሰብ መሪዎች ኮሚቴ(13-16)

- በጎብረተሰቡ የታወቁና ተቀባይነት ያላቸዉ የማህበረሰብ መሪዎች በተለይ
  - የሐይማኖት መሪዎች
  - የባህላዊ ስርዓት መሪዎች፣
  - የአገር ሽማግሌዎች ፣
  - የሰብዓዊ መብት ተሟጋቾች፣
  - ታዋቂ ግለሰቦች የመሰሉ የአስረኞችን አያያዝ የሚከታተሉና የሚቆጣጠሩ በማቋቋም ለመንግስትና በቀጥታ ሕዝብ የሚሳተፍበትና በባለቤትነት የሚመራው ለማድረግ

አመሰግናለሁ